

Čet, 3-9-2020, 16:46:13

Najave

◀ ◀ September 2020 ▶ ▶

Pon	Uto	Sri	Čet	Pet	Sub	Ned
			3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Komentirajte

Kolumne

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj **+385-95-909-7746**.

Davor Dijanović

Fragmenti hrvatske zbilje

Korona-kriza i odnosi velikih sila – hoće li se ubrzati transfer moći u azijsko-pacifičku regiju?

Objavljeno: 07. kolovoza 2020.

6 komentara

Utjecaj korona-krize na promjene u međunarodnim odnosima (I.)

Aktualna korona-kriza, izazvana pandemijom korona-virusa, imat će dalekosežne posljedice ne samo za zdravlje ljudi, međuljudske odnose i globalnu ekonomiju, nego će se odraziti i na promjene u međunarodnim odnosima.

Još od vremena stare Grčke, postoje dva osnovna modaliteta unutar kojih se zbivaju međunarodni odnosi: to su suradnja i sukob.

Države se međusobno sukobljavaju i ratuju, ali i surađuju. Potonja, suradnička dimenzija posebno je naglašena u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata kad se, pod dominantnim utjecajem Sjedinjenih Američkih Država, stvaraju multilateralni režimi i institucije koje pospešuju međuovisnost i suradnju između država i naroda.

„Povlačenje demokracije“

U posljednjih nekoliko godina, međutim, sve se više govori o krizi multilateralizma i aktualnoga liberalno-demokratskog poretka, pa tako i liberalne paradigme međunarodnih odnosa. Ta kriza je započela i prije izbora Donalda Trumpa za američkog predsjednika (Trump je kao pristaša „principijelnog realizma“ zagovornik unilateralizma), a izazvana je i jačanjem onih država koje u svojim unutarnjim političko-društvenim i ekonomskim poretcima ne primjenjuju načela liberalne demokracije.

Tu prije svega mislimo na Rusku Federaciju (ruski predsjednik Vladimir Putin zagovornik je i-liberalne demokracije) i na Narodnu Republiku Kinu koja, iako je prihvatila neke elemente tržišnog gospodarstva, i dalje na društvenome planu ima autoritarni komunistički sustav. Ovome treba dodati i jačanje radikalnoga islama, a svi ti procesi često se nazivaju „povlačenjem demokracije“.

Macron: Kraj zapadne hegemonije

Već nekoliko desetljeća pojedini analitičari međunarodnih odnosa govore o jačanju Istoka, a francuski predsjednik

Emmanuel Macron u jesen je 2019. godine konstatirao kako svjedočimo kraju zapadne hegemonije. Jačanje Istoka, prije svega azijsko-pacifičke regije, zapaženo je i u američkim geopolitičkim i geostrateškim promišljanjima pa je tako još u vremenu administracije Baracka Obame donesen program *Pivot to Asia*, koji su neki nazvali programom strateške preorijentacije američke vanjske politike, a drugi dijelom američkoga offshore balansiranja prema ključnim dijelovima svijeta kako bi se održala ravnoteža snaga (*Nova američka velika strategija – Pivot to Asia?*).

Između SAD-a i Kine postoje brojne prijeporne točke, a odnosi Washingtona i Pekinga, jednako kao i Washingtona i Moskve, sve se više označavaju kao novi hladni rat. Posljednjih nekoliko godina svjedočili smo trgovinske ratu koji je tek djelomično razriješen potpisivanjem djelomičnoga trgovinskog sporazuma koji bi trebao smanjiti američke

1 klik na Facebooku za hkv.hr

Portal Hrvatskoga ku...
4,879 likes

Like Page Share

Be the first of your friends to like this.

Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća on Tuesday

HKV.HR
D. Dijanović: Nakon korona-kr...
Korona-kriza dodatno će zakomplicir...

Pretraži hkv.hr

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva
urednistvo@hkv.hr

Južnokinesko more

Užarena točka američko-kineskih odnosa je Južnokinesko more. Američki autor Robert D. Kaplan smatra da će američko vojno nadmetanje s Kinom definirati 21. st., a Kina će biti opasniji protivnik nego što je to Rusija ikada bila. Kineski je cilj istjerati američke pomorske i zrakoplovne snage iz Zapadnog Pacifika (Južno i Istočno kinesko more), dok je američki cilj ostati na tom području. Američki je strateški bitna kontrola ovoga prostora, za to područje promiče koncept slobodne plovidbe, a plovidbom američkih nosača zrakoplova (prije svega „Reagana“ koji je stacioniran u Japanu) Washington poručuje Pekingu kako nema ekskluzivno pravo na ovaj prostor.

Kinezi, smatra Kaplan, gledaju na Južno kinesko more na način na koji su američki stratezi promatrali Karibe tijekom 19. st. i početkom 20. st.: kao na vodenu ekstenziju svoje kontinentalne, kopnene mase, čija bi kontrola omogućila slanje mornaričkih snaga u šire područje Pacifika i Indijskog oceana, uz istovremeno smekšavanje Tajvana. (Robert D. Kaplan, „A New Cold War Has Begun“, *Foreign Policy*).

James Holmes smatra da Južnokinesko more, kao vruća točka u kojoj se nalazi ratno brodovlje obje sile, može predstavljati mjesto promjene smjera globalne moći (James Holmes, A Collision: Is This How a U.S.-China War in the South China Sea Starts?, *The National Interest*). Naime, Kina je već danas regionalna sila, a globalnom silom ne može postati ako ne stekne potpunu dominaciju u svome okruženju.

Hong Kong, Tajvan, Tibet

SAD i Kina konfrontiraju se i glede Hong Konga (dio britanskog kolonijalnog naslijeđa) gdje posljednjih mjeseci traju prosvjedi protiv predloženoga zakona o nacionalnoj sigurnosti. Sredinom srpnja ove godine Donald Trump je potpisao zakon koji će se nametnuti sankcije kineskim osobama i entitetima koji su uključeni u postupke, kako se navodi, „uklanjanja autonomije Hong Konga“.

U američko-kineskim odnosima sporno je i pitanje Tajvana. Poznato je da su se nacionalističke snage Kuomintang nakon poraza od komunista u građanskome ratu sklonile na Tajvan. Njihovo preživljavanje može se zahvaliti američkoj pomoći. Peking i dalje inzistira na reintegraciji Tajvana, nudeći mu hongkongški model „jedna država, dva sustava“. Washington se s druge strane obvezao pomoći Tajvanu u slučaju napada Kine, što, zbog moguće kineske intervencije, Tajvan čini opasnim kriznim žarištem s vrlo ekstenzivnim globalnim implikacijama.

Još od ranije i Tibet je točka sukoba američko-kineskih interesa. U srpnju ove godine kinesko ministarstvo vanjskih poslova najavilo je uvođenje viza za građane SAD-a zbog „lošeg ponašanja“ u odnosu na kinesku autonomnu regiju Tibet. Glasnogovornik toga ministarstva Zhao Lijian, komentirajući američko uvođenje viza prema kineskim službenicima koji su umiješani u „ograničenje pristupa stranaca na Tibet“, izjavio je sljedeće: „Izražavamo odlučni prosvjed s time u svezi. Kao odgovor na takve korake Kina je donijela odluku o viznom ograničenju prema građanima SAD-a, koji omogućuju loše ponašanje u odnosu na Tibet“. Kineska vojska drži Tibet od 1950., a otpor Tibetanaca protiv kineske okupacije (u obučavanju protukineskih diverzanata sudjelovala je i CIA) do sada je ostao bezuspješan.

Tukididova zamka

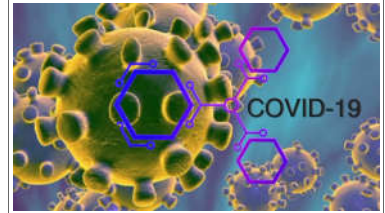
Odnose SAD-a i Kine sve se više opisuje kao tzv. Tukididovu zamku. Taj je pojam popularizirao harvardski profesor Graham Allison kako bi objasnio vjerojatni sukob sile u usponu s trenutno dominantnom silom. Ovaj se pojam isprva javlja u Tukididovu djelu „Povijest Peloponeskog rata“ gdje stoji: „Uspon Atene i strah od toga inspirirali su Spartu da rat učini neizbježnim“. Kao je nekada Atena predstavljala silu u usponu i glavnoga konkurenta Sparti za dominaciju u grčkome svijetu, tako se danas problematizira pitanje hoće li jačanje Kine dovesti do sukoba sa Sjedinjenim Državama.

Na „nišanu“ SAD-a posebno je kineska inicijativa „Pojas i put“, koja predstavlja oblik globalizacije na kineski način, a s interesima SAD-a posebno se sudara kineski strateški plan da Kina do 2025. postane predvodnik u razvoju visokih tehnologija (Made in China 2025.). Pod američkim sankcijama zato se posebno nalaze proizvodi iz sfere visokih tehnologija.

„Kineski virus“

Prethodno smo ukratko iznijeli glavne točke na kojima se sukobe američki i kineski strateški interesi. Aktualna pandemija korona-virusa, koji svoje ishodište ima u kineskome gradu Wuhanu, dodatno je intenzivirala hladnoratovske tenzije SAD-a i Kine. Američki predsjednik Donald Trump već od ranije je jedan od najkonzistentnijih zagovornika oštrijeg pristupa prema Kini, a činjenica da je virus došao iz Kine poslužila mu je za nove invektive na račun te države. Trump ne propušta priliku korona-virus nazvati „kineskim virusom“, a sve se više nameće i pitanje treba li Kina platiti štetu koja je nastala zbog zaustavljanja ekonomije u ožujku i travnju ove godine.

Američki državni tajnik Mike Pompeo u svibnju je ove godine izjavio kako hakeri povezani s Kinom pokušavaju SAD-u ukrasti podatke vezane uz istraživanje koronavirusa, a ponašanje u cyber prostoru označio je kao proizvedetak

Poveznice

P.I.P. NAKLADA PAVIČIĆ
HKZ u Švicarskoj
OBNOVA

Snalaženje

Svi članci na Portalu su smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi pojam site:hkv.hr“.

Administriranje

Korisničko ime
 Lozinka

Zapamti me

Prijava

o Zaboravili ste korisničko ime?
 o Zaboravili ste lozinku?

Sukob modela

Nakon proglašenja pandemije korona-virusa i kasnijeg suzbijanja virusa u Wuhanu počelo se postavljati i pitanje djelotvornosti kineskog i liberalno-demokratskog modela društveno-političkih odnosa. Naime, čak su se i na Zapadu pojavile teze o tome kako je kineski autoritarni model superiorniji demokratskome u suzbijanju pandemije. Dakako, pohvale kineskome modelu nisu se temeljile na egzaktnim podacima (pitanje vjerodostojnost kineskih izvještaja o broju zaraženih i umrlih), a potpuno su zanemarivale i činjenicu da je u autoritarnim režimima mnogo lakše ograničiti ljudska prava i slobode. Pitanje je bi li oni koji su zagovarali apologetski pristup kineskome modelu bili spremni sami pristati na ograničenja koja je taj model uvodio.

Stvorena percepcija kako se Kina brzo i rezolutno obračunala s korona-virusom, dovela je i do pitanja o tome hoće li aktualna pandemija ubrzati transfer moći u azijsko-pacifičku regiju. Pandemijske krize u prošlosti su u pravilu dovodile do promjena u međunarodnim odnosima i do ubrzanja određenih procesa. Epidemiju Kuge u Ateni 430. g. pr. Kr. u svom je već spomenutom djelu „Povijest Peloponeskog rata“ opisao Tukidid koji je ovu zarazu prebolio, dok te sreće nije bio veliki atenski državnik Periklo. Atena je preživjela epidemiju, uz veliku smrtnost, ali je izgubila rat i prestala biti glavnom silom među grčkim polisima.

Tzv. Galenova kuga – pandemija malih ili velikih boginja – zahvatila je Rimsko Carstvo od 165. do 180. g. po. Kr. Od ove pandemije umrlo je pet milijuna ljudi, Carstvo je demografski opustošeno, rimska vojska desetkovana, a sjeverne granice postale su neobranjive. Za obranu granica od tada se počinju najmljivati barbarski najamnici. Ova je pandemija, smatraju neki povjesničari, predstavljala okidač za početak kasnijeg procesa raspada Rimskog Carstva. I kasnije pandemije, kao pandemija kuge od 1347. do 1351., ili kuga u 17. st., ostavile su veliki trag i uzrokovale velike vjerske, geopolitičke, ekonomske i društvene fragmentacije i lomove.

Hoće li aktualna pandemija korona-virusa dovesti do ubrzanja prijenosa moći u azijsko-pacifičku regiju? Nema nikakve sumnje da već godinama, pa i desetljećima svjedočimo jačanju ove regije. No pitanje je hoće li u bližoj ili daljoj budućnosti ova regija s Kinom na čelu preuzeti svjetski tron od Amerike? Oko toga postoje različita mišljenja stručnjaka za međunarodne odnose.

Mahubani: Prema sinocentričnoj globalizaciji

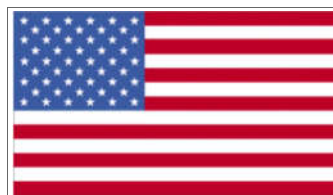
Posljedicama korona-križe po međunarodne odnose u američkom magazinu [Foreign Policy](#) pozabavio se, među ostalima, i viši suradnik Instituta za proučavanje Azije pri Singapurskom nacionalnom sveučilištu Kishore Mahubani. On smatra da kriza uzrokovana korona-virusom ne će fundamentalno izmijeniti globalne ekonomske trendove, ali će ubrzati one koji su već počeli: udaljšavanje svijeta od amerocentrične prema sinocentričnoj globalizaciji. Mahubani smatra da su američki građani izgubili vjeru u globalizaciju i međunarodnu trgovinu

Mahubani zaključuje: „Slobodnotržišni sporazumi su postali politički toksični, s ili bez uloge predsjednika Donalda Trumpa. Nasuprot tome, Kina nije izgubila tu vrstu vjere. Zašto? Postoje dublji povijesni razlozi. Kineski lideri sada dobro znaju da je 'stoljeće poniženja' Kine (1842-1949) bilo posljedica napora njenih samozadovoljnih lidera da kinesku državu odsjedu od ostatka svijeta. Sasvim različito od toga, proteklih nekoliko desetljeća ekonomskog preporoda su posljedica globalnog povezivanja sa svijetom. Osim toga, kineski narod je doživio eksploziju kulturnog samopouzdanja. Uvjereni su da se mogu ravnopravno nadmetati u svim oblastima“.

SAD ima velike mobilizacijske potencijale

Kina je zasigurno najozbiljniji suparnik SAD-a u borbi za svjetsku dominaciju i utoliko mogući kandidat za svjetski tron. No prognoze koje već sutra Kinu vide kao svjetskoga hegmona su površne i zanemaruju da su Sjedinjene Američke Države država s velikim potencijalima i kapacitetima, kao i s velikim mogućnostima političke, ekonomske i intelektualne mobilizacije.

Victor Davis Hanson tako podsjeća da je u trenutku napada na Pearl Harbor američka vojska brojala manje od pola milijuna pripadnika, a do 1945. 12 milijuna ljudi bilo je pod oružjem. Amerika je započela rat sa sedam nosača zrakoplova u floti i jednim pratećim nosačem. Do kraja rata, u službi je bilo 27 nosača zrakoplova i 72 prateća nosača. Američka mornarica završila je rat s flotom osam puta većom nego što je bila u vrijeme napada na Pearl Harbor. Američka armada postala je 1945. godine veća u ukupnoj tonaži od svih svjetskih flota zajedno.

Sputnjik trenutak?

Je li kriza s COVID-19 točka prijeloma koja će SAD navesti na snažnije suprotstavljanje Kini? Srpsko-američki ekonomist Milanović u osvrtnu za [Foreign Affairs](#) postavio je pitanje hoće li korona pandemija predstavljati kineski „Sputnjik trenutak“? Milanović podsjeća da nakon što je Sovjetski Savez 1957. lansirao Sputnjik, Washington je konačno shvatio da SSSR nije samo moćan ideološki protivnik, nego i tehnološki i vojni rival. Sputnjik je promijenio način na koji su SAD vidjele Sovjetski Savez, ali i način na

koji su prioritete. Kina je nakon pandemije... elite i svjetske javnosti te pogled na Kinu u SAD-u i u svijetu nakon ove krize nikada više ne će biti isti.

SAD je svjestan rasta Kine i transfera moći prema azijsko-pacifičkoj regiji i nema nikakve sumnje da će nadmetanje SAD-a i Kine predstavljati glavno obilježje međunarodnih odnosa u idućim godinama i desetljećima.

Buchanan: Ozbiljniji protivnik od SSSR-a?

Bivši savjetnik američkih predsjednika i ugledni konzervativni komentator Pat Buchanan u komentaru koji se bavi mogućim srazom SAD-a i Kine upozorava da je Kina ozbiljniji protivnik od SSSR-a. On ističe da je Trump prvi, što se tiče Kine, realist u zadnjih nekoliko desetljeća i dodaje: „Obje stranke bile su ujedinjene u osnaživanju Kine dok je ova redom preskakala Italiju, Francusku, Britaniju, Njemačku i Japan kako bi postala druga najveća sila u 21. stoljeću. Obje stranke također su odbacivale kineske trgovinske viškove sa SAD-om koji su započeli s nekoliko milijardi dolara godišnje početkom 1990-ih, da bi sad narasli na gotovo 500 milijardi dolara godišnje. Niti jednu od stranaka to nije previše zabrinjavalo sve do nedavno, kad se istaknula naša rastuća ovisnost o Pekingu što se tiče proizvoda kritičnih za našu obranu i lijekova ključnih za zdravlje i opstanak Amerikanaca“.

Buchanan dodaje i ovo upozorenje: „Za razliku od SSSR-a, Kina ima četverostruko veći broj stanovnika od naše populacije. Za razliku od SSSR-a, Kina je ekonomski i tehnološki sposoban i dinamičan takmac Sjedinjenih Država. Kad bismo započeli Hladni rat s Kinom, mi ga ne bismo započeli s prednostima koje je Trumanova Amerika, neoštećena kod kuće u Drugom svjetskom ratu, imala nad Staljinovom opljačkanom i opustošenom zemljom 1945. godine. (...) Dok je etnički nacionalizam rastrgao SSSR na 15 nacija, današnja Kina je više etnonacionalistička država u kojoj Han Kinezi sačinjavaju milijardu od kineskih 1,4 milijarde ljudi“.

Američki komentator detektira i kineske slabosti: „Strah i nepovjerenje njezinih susjeda. Ona sjedi na indijskim zemljama od rata s početka 1960-ih godina. Ona prisvaja čitavo Južno kinesko more, na čije vode i resurse također polažu pravo Vijetnam, Malezija, Singapur, Indonezija, Filipini i Tajvan. Ljudi u Hong Kongu i na Tajvanu strahuju da ih Peking želi zauzeti i vladati njima. Čak i Vladimir Putin ima razloga biti sumnjičav, dok Peking gleda na oskudne, ali resursima bogate zemlje Sibira i ruskog Dalekog istoka, od kojih su neke svojedobno pripadale Kini“.

Buchanan zaključuje: „Kina je veći rival od SSSR-a Staljina, Hruščova i Brežnjeva, ali današnji SAD nije nacija Ronald Reagana, sa svojom pulsirajućom ekonomijom i ideološkim uvjerenjima da ćemo jednog dana vidjeti ideologiju Marxa i Lenjina pokopanu“.

Nye: Kooperativno rivalstvo?

Harvardski profesor međunarodnih odnosa Joseph Nye u razgovoru za Radio Slobodna Europa ističe da ne očekuje novi hladni rat između SAD i Kine već „kooperativno rivalstvo“.

Američka ekonomija, ističe Nye, i dalje je vodeća dok je kineska dostigla dvije trećine njezina obujma. Prema svim pokazateljima SAD je i dalje jedina globalna sila daleko ispred Kine. „Ako analizirate tvrdnu moć, SAD izdvajaju za obranu četiri puta više od Kine. Na primjer, Kina ima dva nosača zrakoplova, a SAD 11. Dakle, SAD su i dalje jedina globalna vojna sila. Kada je riječ o ekonomskoj snazi mjereno deviznim tečajem, američka ekonomija je i dalje vodeća dok je kineska dostigla dvije trećine njenog obujma“.

Amerika ima prednost i u tzv. mekoj moći: „Što se tiče meke moći, kao trećeg elementa, dakle da ostvarite cilj zahvaljujući privlačnosti vaše zemlje, a ne upotrebnom sile ili plaćanjem – bez obzira na to što je opala za vrijeme Trumpa – američka je i dalje na neusporedivo višoj razini nego kineska. Na listi 30 najatraktivnijih zemalja, koja je nedavno objavljena u Londonu, SAD su među prvih 4-5, a Kina na 27 mjestu“, ističe Nye i dodaje da Peking ima mnogo više uspjeha u privlačenju afričkih i latinoameričkih zemalja, nego što je to u Europi, Sjevernoj Americi ili Australiji.

U ranijim radovima Nye je precizno pobrojao američke prednosti u eventualnom srazu s Kinom. Riječ je o energetici, visokim tehnologijama (SAD ima prednost u biotehnologiji, nanotehnologiji i umjetnoj inteligenciji kad je u pitanju istraživanje i razvoj), obrazovanju (od dvadeset vodećih svjetskih sveučilišta, šesnaest su američka, a nijedno kinesko), dolaru (64 posto svih svjetskih deviznih rezervi koje vlade drže diljem svijeta je u dolaru, a tek 1,1 posto u kineskoj valuti) i geografskim prednostima (okruženost oceanima i manje neprijateljsko okruženje).

Protukineska koalicija i rekonstrukcija opskrbnog lanca?

S obzirom na američku prednost u mekoj moći, SAD ima i mnoge veće potencijale za sklapanje širokih koalicija. Tu prednost SAD će posve sigurno iskoristiti na način da će sklapati saveze sa zemljama u kineskom okruženju, a s ciljem uravnoteživanja snaga u toj regiji. Tu prije svega treba spomenuti Japan, Južnu Koreju, Filipine, Vijetnam i Maleziju, a dio te igre bit će i Australija, a to onda znači i Velika Britanija. Kina je prejak igrač kako bi se balansiranje ostavilo samo lokalnim akterima, posebno jer niti regionalni akter nema nuklearno oružje, pa će Amerika nesumnjivo ostati neposredno uključena u djelovanje na tome prostoru. Amerika je okružena oceanima, pa u tom smislu ima komotniju poziciju od Kine, a u prilog joj ide i dominacija dolara što je Peking usmjerilo na razvijanje kriptovalute. Amerika će u široki savez nastojati uključiti i Indiju koja s Kinom ima povijest sukoba i međusobnih nepovjerenja.

Svoju ekonomsku moć Kina je dobrim dijelom izgradila na seljenju proizvodnje iz Europe i SAD-a prema Kini. Čini se da bi sada moglo doći do preispitivanja opskrbnog lanca, koji dobrim dijelom započinje u Kini, i da bi se dio proizvodnje mogao preseliti u Indiju i Vijetnam, a u nekim strateškim granama vratiti i u SAD i Europu. O tome ćemo pisati u posebnom radu koji čini dio ovoga serijala koji se bavi posljedicama korona-križe na međunarodne odnose.

Uloga Rusije

Analiza nadmetanja SAD-a i Kine ne bi bila potpuna kada ne bismo spomenuli i ulogu Rusije. Od 2008. godine Rusija se nalazi u nekome obliku novoga hladnog rata sa SAD-om, a to je suparništvo posebno intenzivirano nakon

područjem neposrednog interesa ili svojim državnim teritorijem (Južnokinesko more). To je nešto što novi hladni rat činim opasnijim i od staroga, a kompliciranijim ga čini i činjenica da imamo tri, a ne dva globalna aktera.

Rusija se, posebno nakon uspješne intervencije u Siriji, vratila na geopolitičku scenu kao globalni igrač. Riječ je o državi koja je vojni, sigurnosni i energetska div, no s obzirom na znatno slabiju ekonomiju Rusija ne može parirati SAD-u u borbi za svjetski tron. Kina, kako smo to već istaknuli, može, a u kontekstu nadmetanja SAD-a i Kine nameće se kako će se u tom pogledu postaviti Rusija.

Zamjenik ministra vanjskih poslova Ruske Federacije Sergej Riabkov u svibnju je osudio američke optužbe na račun Kine za izbijanje pandemije. „Pratimo te optužbe Washingtona na račun Kine, našega strateškog partnera. Pratimo te optužbe s velikom zabrinutošću i nervozom... Barem za vrijeme ove trenutačne krize zemlje bi morale okaniti se svojih sebičnih pristupa i raditi na zajedničkom rješenju problema“, rekao je Riabkov.

Već neko vrijeme, s obzirom na snažnu suradnju na energetska, vojnom i gospodarska planu, odnosi Rusije i Kine opisuju se kao „strateški savez u nastajanju“. No nisu svi u Rusiji oduševljeni takvom suradnjom. Ruski sigurnosni analitičar Aleksandar Čramšikin tako smatra da će prevelika suradnja s Pekingom dovesti do dugoročnih problema za Moskvu. Čramšikin dodaje da Kina žudi za ruskim resursima i teritorijem. Za njega je partnerstvo Moskve i Pekinga rezultiralo „problemima koji su sve gori uslijed zastrašujuće nejednakoga bilateralnog odnosa u korist Pekinga“.

Mnogo je izglednije kako će ruska strateški inteligentna vanjska politika umjesto potpunog svrstavanja na bilo koju stranu nastojati igrati ulogu „jezičica na vagi“ u različitim rivalskim situacijama SAD-a i Kine. Vodenjem strateški inteligentne vanjske politike Rusija će nastojati jačati svoju globalnu ulogu u multipolarnom svijetu koji nesumnjivo nastaje. A u budućnosti nije bez izgleda i mogućnost da dođe do otopljanja odnosa Rusije i SAD-a. Bard američke diplomacije i geopolitike, notorni Henry Kissinger, svjedočno je bio arhitekt približavanja SAD-a i Kine s ciljem izolacije SSSR-a, a navodno je još pred dvije godinu Trumpu predložio inverziranje te ideje: suradnju s Rusijom s ciljem ograničavanja kineske moći.

Sraz SAD-a i Kine odredit će budućnost međunarodnih odnosa

Kako bilo, očekuju nas zanimljiva i nepredvidljiva vremena. Sigurnosni analitičari sve više govore o „nepoznatim nepoznicama“, a umjesto upravljanja nesigurnostima (insecurity) sve se više upravlja neizvjesnostima (uncertainty) kao rizicima visokog stupnja čiju vjerojatnost događanja je teško predvidjeti čak i u uz uporabu znanstvene metodologije.

U takvome svijetu od ključne je važnosti za međunarodnu sigurnost suradnja i komunikacija između velikih sila. Posljednjih se mjeseci spominje mogućnost „nove Jalte“ na kojoj bi velike sile raspravile sva sporna pitanja na globalnome planu. Hoće li se ta ideja realizirati pokazat će budućnost, a mnogo toga ovisit će i o ishodu predsjedničkih izbora koji će se u studenome održati u SAD-u.

Summa summarum: nema baš nikakve dvojbe da na međunarodnome planu svjedočimo jačanju azijsko-pacifičke regije na čelu s Kinom, a rast te regije, dakako, dovodi i do slabljenja Zapada. SAD je i dalje najmoćnija sila svijeta, no postoje mogućnosti da aktualna pandemijska kriza ubrza transfer moći prema Pacifiku. Realizacija te mogućnost ovisit će o tome kako će se Amerika postaviti prema Kini u budućnosti i hoće li doći do rekonstrukcije opskrbnoga lanca i stvaranja koalicije SAD-a i nekolicine zemalja s ciljem ograničavanja kineskoga utjecaja.

SAD je i dalje u prednosti pred Kinom, no svijet budućnosti je svijet „nepoznatih nepoznanica“. Korona-kriza je tipičan primjer takve „nepoznate nepoznanice“, tj. crnoga labuda čije implikacije još ne možemo do kraja procijeniti. Jedno je, međutim, sigurno: moć Zapada je u padu, a svijet budućnosti je svijet multipolarizma u kojemu će sraz SAD-a i Kine predstavljati jednu od njegovih fundamentalnih odrednica.

Davor Dijanović

Članak je dio niza "Utjecaj korona-krize na promjene u međunarodnim odnosima", a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena Autora.

